

Recenze: Osvojení dětí. Úplná adopce v českém právu

eFocus

Publikace s názvem „Osvojení dětí. Úplná adopce v českém právu“, autora Mgr. Adama Křístka vydaná v lednu 2016 nakladatelstvím Wolters Kluwer, je poměrně kritickým, leč velice propracovaným a odborným textem pojednávajícím o institutu osvojení nezletilých v českém právním řádu. Monografie má celkem 136 stran a je rozdělena do 9 kapitol.

Po úvodu následuje kapitola pojednávající o „adopčním aktu“, tedy o (ne)možnosti smluvní volnosti v adopčním právu, přičemž tato (ne)možnost pojetí osvojení jakožto smlouvy se táhne jako červená nit dalšími kapitolami. Ve třetí kapitole autor rozebírá právní účinky osvojení (např. změnu jména při osvojení, osvojením zaniklé biologické příbuzenství a vznik nového příbuzenského poměru v rodině osvojitele/osvojitelů, majetkové vztahy, dědické právo atd.). Čtvrtá kapitola obsahuje podmínky osvojení (kdo může osvojit koho za jakých podmínek), pátá kapitola rozebírá problematiku souhlasů s osvojením, včetně blanketového souhlasu rodičů s osvojením a tzv. kvalifikovaného nezájmu o dítě, šestá kapitola se zabývá možnostmi zrušení osvojení. Některé procesní aspekty adopce obsahuje kapitola sedmá, dále text stručně pojednává o zprostředkování osvojení orgány sociálně-právní ochrany dětí a poslední kapitola-závěr, je jakýmsi shrnutím textu s vizemi do budoucna. Dále následují přílohy – vzory právních jednání, návrhy možných legislativních úprav a statistiky Ministerstva práce a sociálních věcí a Ministerstva spravedlnosti týkajících se problematiky osvojení.

Publikace je textem právním, odborným, autor předpokládá, že čtenář se v problematice adopce orientuje, neuvádí žádné definice, „dělení“ osvojení, v textu rovnou operuje pojmy „pravé a nepravé osvojení, přímá a nepřímá adopce“ atd., předpokládá se znalost problematiky a procesu osvojení. Text je tedy určen pro odborníky (soudce, advokáty, právníky a sociální pracovníky) zabývající se rodinným právem a sociálně-právní ochranou dětí, ale i pro odborníky tvořící legislativu.

Text odráží postoje a zkušenosti autora, který se kromě rodinného práva věnuje mj. také problematice lidských práv, menšin a problematice diskriminace. Vzhledem k případům, se kterými se nikoli ojediněle setkává, se nelze divit jeho kritickému postoji k „pravému osvojení“. Kritizováno je zejména postavení biologických rodičů dítěte v osvojovacím procesu, když dle autora právní úprava tuto stranu procesu oproti ostatním aktérům znevýhodňuje, kritice je podroben také např. tzv. kvalifikovaný nezám o dítě a blanketový souhlas rodičů s osvojením. Toto souvisí úzce se sociálním aspektem osvojení - a bylo tomu tak od pradávna - osvojované děti pocházejí převážně od rodičů nemajetných, nevzdělaných, velmi mladých, bez zázemí... Zkrátka rodičů, kteří potřebují notnou dávku pomoci, pochopení a vedení, aby místo úplného vzdání se dítěte, díky němuž se zpřetrhají vazby v biologické rodině, měli možnost o dítě sami pečovat nebo tuto možnost alespoň neztratili v případě pěstounské či poručenské péče o jejich dítě. Toto je úkolem zejména orgánů veřejné moci a pomáhajících organizací, které by se měly snažit o zachování a/či obnovu vztahů v biologické rodině, avšak ne všechny případy jsou řešitelné. Nemám na mysli „nespolupracující“ klienty, ale děti odložené do babyboxu nebo zanechané matkami, které uvedly falešné údaje, v porodnici.

Osvojením zaniká příbuzenství v původní rodině a vzniká jakási fikce nového příbuzenství, identita dítěte je ale zásadní pro jeho vývoj a chápání sebe sama. Každé dítě by mělo znát svůj původ a

zpřetrhání vazeb na biologickou rodinu není vhodným řešením. Osvojené dítě má často sourozence, babičku s dědou nebo jiné příbuzné, kteří by o kontakt s ním stáli, byť o něj z nejrůznějších důvodů pečovat nemohou... Ovšem současné pojetí osvojení, jak autor na mnoha místech práce připomíná, kontaktům s původní rodinou nenahrává. Je tomu tak díky právní úpravě, ale i díky nazírání na tuto formu péče těmi, kdo o ni rozhodují (soudci, sociální pracovníci). Řada případů osvojení by neměla být řešena osvojením, ale jinou formou náhradní péče v rodině, tedy poručenstvím či pěstounskou péčí. Ovšem je zde také tlak osvojitelů. Osvojitelé jsou většinou páry, kterým se nepovedlo naplnit touhu po dítěti přirozenou (či umělou) cestou, a protože potřeba naplnění rodičovské role je zásadní – zejména pro ženy – dochází na podání žádosti o osvojení. Takové páry pak chtějí „svoje“ dítě, tedy nechťejí kontakty s biologickými rodiči nebo ostatními příbuznými.

Autor v práci přináší mnoho zajímavých myšlenek a pohledů na problematiku osvojení, např. nemožnost „přivolení k adopci“. Tedy to, že osvojením jsou dotčeny i práva a povinnosti dalších osob, nežli osvojence, jeho biologických rodičů a osvojitele/ů, ale jejich souhlas či přivolení k adopci se nevyžaduje (rodiče osvojitele, tedy budoucí babička a dědeček, kterým vznikne podpůrná vyživovací povinnost, děti osvojitele, tedy budoucí sourozenci, kteří budou zkráceni na dědických podílech...). S pohledem autora na blanketový souhlas s osvojením zajisté budou někteří odborníci polemizovat, avšak je zcela legitimní a logický. Pokud rodič udělí blanketový souhlas s osvojením, nezná v podstatě vhodného osvojitele pro své dítě (jinak by dal souhlas adresný) a žádá stát o zprostředkování osvojení, a měl by mít možnost se přesvědčit o kvalitách osob a prostředí kde má jeho dítě vyrůstat. Toto jsou jen příklady témat, o které autor v práci také pojednává, je jich samozřejmě celá řada.

Pozitivním shledávám, že autor jen „nekritizuje“, ale hledá také příčiny, zejména v historickém vývoji a pohledu na institut osvojení, a také uvádí možná řešení a vylepšení, a to nejen v příloze druhé, kde uvádí přímo možné legislativní úpravy. Čas ukáže, nechá-li se tímto zákonodárce inspirovat. Po přijetí nového Občanského zákoníku čeká zatím institut osvojení, jak si s novou úpravou poradí zainteresované osoby, jaká bude aplikační praxe soudů a judikatura.

JUDr. Zuzana Zárasová

Osvojení dětí. Úplná adopce v českém právu

autor: Křístek A.

Vydalo nakladatelství Wolters Kluwer ČR, 2016, 136 s.

Publikaci lze objednat >>> [zde](#).

© EPRAVO.CZ – Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Recenze publikace: Chalupa, R. Zákon směnečný a šekový – komentář směnečné části. Zákon o mezinárodním právu soukromém – komentář směnečné části. Praha: Leges, 2021, 646 s.](#)
- [Recenzia](#)
- [Budoucnost je v technologiích i udržitelnosti](#)
- [Anotační recenze: Vyvlastnění a vyvlastňovací řízení](#)

- [Věznice jsou přeplněné a věznění příliš drahé. Knihou Tresty budoucnosti chce INFO.CZ otevřít diskuzi o změnách](#)
- [Recenze na knihu: Zdeňková, V., Seidlová, M., Čornejová, H., Peterová H.: Jak správně vytvářet a využívat FKSP: Jak postupovat při poskytování příspěvku na stravování.](#)
- [Recenze na knihu: Zuzana Strnadová: Co by měl vědět příjemce dotace. 1.vyd. Praha: GRADA Publishing, a.s., 2019, ISBN: 978-80-247-3076-9](#)
- [Ondřej Chmela: Zrušení poplatku za podnět k ÚOHS lze považovat za správné](#)
- [Anotační recenze: Koudelka, Z., Průcha, P., Zwyrtek Hamplová, J.: Zákon o obcích \(obecní zřízení\) - Komentář. Praha: Leges, 2019, 480s](#)
- [Pražské finále osmého ročníku konferencí Soukromé právo](#)
- [Recenze: Jakub Tomšej a kolektiv - Zaměstnávání cizinců v České republice](#)